

Carlos Fuentes

SEFER

Türkçesi
ÜLKER İNCE

Carlos Fuentes
SEFER

ÇAĞDAŞ DÜNYA YAZARLARI

Bu kitap, İstanbul'da Can Yayınları'nda dizildi,
Eko Basımevinde basıldı. (1993)
Dizgi: Serap Kılıç

Carlos Fuentes SEFER

1987 CERVANTES ÖDÜLÜ

ROMAN

Türkçesi
ÜLKER İNCE

CAN YAYINLARI LTD. ŞTİ.

Bâbüâli Caddesi No. 19 Kat 2, 34410 Cağaloğlu, İstanbul

Telefon: 528 61 13 Fax: 513 51 88

Özgün adı
La Campaña
(Alfred Mac Adam'ın İspanyolcadan
İngilizceye yaptığı çeviriden Türkçeye çevrilmiştir.)

ISBN 975-510-488-7
© Carlos Fuentes, 1990 / Akcalı-Tuna Ag. /
Can Yayınları Ltd. Şti. (1992)

İÇİNDEKİLER

1. Río de la Plata	9
2. Pampa	34
3. El Dorado.....	69
4. Yukarı Peru	93
5. Kralların Kenti	115
6. And Ordusu	141
7. Soyтары Evi	168
8. Veracruz.....	192
9. Erkek Kardeş.....	230

*Pek çok savaşçıdan daha yürekli olan,
oğlum CARLOS'a
en içten sevgilerimle*

RIO DE LA PLATA

1810 yılının 24 Mayıs gecesi, arkadaşım Baltasar Bustos, Río de la Plata Genel Valiliği Yüksek Mahkeme Başkanının kârısı, Cabra Markizinin yatak odasına girdi, onun yeni doğmuş bebeğini aldı, o bebeğin yerine de, kısa bir süre önce halkın önünde kırbaçlanmış bir fahişenin çocuğu olan Zenci bir bebek bıraktı.

Bu öykücük üç arkadaş -Xavier Dorrego, Baltasar Bustos ve ben Manuel Varela- ile bir kentin, yani üçümüzün eğitim görme kavgası verdiğimiz kentin; zenginliklerini göstermeyecek kadar utangaç olan kaçakçıların barınağı olan Buenos Aires'in öyküsünün bir parçası. Bu kentte yaşayan bizlerin kendimiz için şimdilerde kullandığımız deyimle biz *porteño*'ların¹ sayısının kırk bin olmasına karşın Buenos Aires sıkıcı bir yer, yapıları alçak, kiliseleri süssüz. Kent yalancı bir alçakgönüllülük maskesinin, iğrenç bir yapmacıklığın ardına gizlenmiş durumda. Varlıklılar manastıra para yardımıyla bulunuyor, manastırlar da onların kaçak mallarını saklıyor. Bizim gibi düşünceleri kitapları seven insanların da işine yarıyor bu: Çünkü kutsal kapların, kilise kıyafetlerinin taşındığı sandıklar gümrüklerde açılmıyor, papaz arkadaşlarımız da bize Voltaire'in, Rousseau'nun, Diderot'nun yasak kitaplarını göndermek için bunları kullanıyor... Varlıklı bir işadamının oğlu olan Dorrego, kitapları satın alıyor; ben yetimhanenin basımevinde çalışıyor, onları gizlice yeniden basıyorum; babası büyük bir toprak sahibi olan, köy kökenli Baltasar Bustos'sa kitapları eyleme dönüştü-

---

1. İs. Buenos Aires'li. (Çev.)

rüyör. Avukatları küçümseyen, onları sonu gelmez davaların, nefretlerin, kinlerin baş suçlusuy sayan bir rejimde avukat olmak istiyor. Onlar aslında halkın sözcülüğünü yapacak, halka bağımsızlığını kazandıracak *kreol*¹ avukatları bizim eğiteceğimizden korkuyor. Baltasar'ın asıl sorunu şu: Üniversitesi olmayan Buenos Aires'te okumak ve (öteki iki arkadaşı Dorrego ile ben Varela gibi) kaçak kitaplara, özel kitaplıklara bel bağlamak zorunda kalmak. Yetkililerin gözü üzerimizde. Son genel vali Buenos Aires'te 'ayartmacılığın' yayılmasının önlenmesi gerektiğini söylediği zaman haklıydı; bu kötü alışkanlık, diye bağırıyordu, ortalıkta kol geziyor.

Ayartmacılık! Nedir bu, nereden geliyor, nerede son bulacak? Biz üçümüzü nelerin ayarttığı ortada: Düşünceler. Malcos Kahvesinde kadeh kaldıran, iyimserlikle dolup taşan, kendisi daha önce baştan çıkmış, Buenos Aires'in çamurlu, bataksız ırmağının kıyısında yenilenen toplumsal antlaşma, siyasal cennet hayaliyle şimdi bizi de ayartan genç Baltasar Bustos'u bütün bu olaylar olup bittikten sonra hep anımsayacağım. Arkadaşımızın ateşli ruhu herkese elindeki işini bıraktırmıştı, hatta ırmak suyunu içilebilir duruma getirmek için toprak testilere dol-duran oğlanlara, ellerinde yarı kesilmiş tavuklar, horozlar, hindilerle açılara bile. Baltasar Bustos, kralda somutlaşan Tanrısal bir plana göre değil insan yasalarıyla yönetilen Arjantin yurttaşlarının onuruna kadeh kaldırıyor, yeni biçilmiş arpa, saman yüklenmiş, ahırlara gitmekte olan arabalar bile onu dinlemek için duruyor. İnsanların özgür doğduğunu, ama her yerde zincire vurulduğunu söylüyor, *kreol*'ler, İspanyollar, keşişler, rahibelerle, hükümlüler, tutsaklar, Kızıldenizliler, Zencilerle, düzenli ordunun askerleriyle dolu kent tam anlamıyla etkiliyor sesi... Piçlerini-kilisenin kapısında bırakıp gitmiş cimri bir Cenevrelinin ayartıcılığına kapılmış!

Baltasar insanları ayartıyor mu? Yoksa hazirandan eylüle kadar arkası kesilmeyen sislerle kuşatılmış olduğu için yazın boğuculuğunu ancak üzerinden atmış olan kentin sokaklarındaki -gerçek ya da düşsel- dinleyicileri mi onu ayartıyor? Konuş-

1. İspanyol Amerika'sında doğan Avrupalı. (Çev.)

ma yapmak, insanlara söylediğin sözleri duyurabilmek, insanları ayartmak ve ayartılmak için Buenos Aires'te en iyi ay mayıstır. Genç olmak, kozmopolit düşünceleri, kitapları olan Arjantin *porteño*'su olmak düşüncesi bizi ayartıyor. Bizi ayartan yalnızca bu değil; ülkeye, ülkenin coğrafyasına, tarihine duyulan yeni bir inanç düşüncesi de bizi baştan çıkarıyor. Kaçakçılıkla zengin olup İspanya'ya kaçan İspanyollardan olmamak gerçeği biz üçümüzü baştan çıkarıyor; ekmeğin fiyatını yükseltmek için tahıl istif eden varlıklılardan olmamak bizi baştan çıkarıyor.

Acaba birbirimizi mi ayartıyoruz, gerçekten bilmiyorum. İnce yapılı, esmer tenliyim, kara bir bıyıkla örttüğüm kalın bir üst dudığım var, bıyığımın telleri diken diken, bana bile saldırgan görünüyor, sanki yüzüme acımasızca saldırıyor. Günde üç kez yanaklarımı tıraş ederek, bu kıl saldırısına karşı kendimi koruyor; onca karalığın arasına kondurulmuş, (aslında değil, ama) neredeyse açık renk gözlerimdeki ateşli öfkeye uzun uzun bakmak için aynayı kullanıyorum. Sakin hareketlerle, neredeyse din adamlarına özgü bir duruş biçimiyle o yabansı görünümümü dengelemeye çalışıyorum. Xavier Dorrego bana oranla çirkin, kızıl saçlı, saçları çok kısa, neredeyse kazınmış gibi; bu da ona kendisiyle ilgisi olmayan bir adam görüntüsü veriyor: Bir kıyıcı, bir tefeci, titizce hesaplar tutan türünden biri. Hiç sönmeyen bir alevin içerden aydınlattığı bir yumurta gibi yarı saydam, opalsi derisinin güzelliği geri kalan yerlerinin ayıbını örtüyor.

Baltasar'sa...

Bu mayıs günlerinde alandaki saat çalışıyor ve biz üçümüz saatlerin bizi ne kadar büyülediğini itiraf ediyoruz. Saatlere hayranız, onları toplayıp biriktiriyoruz, böylece zamana ya da hiç değilse zamanın gizine sahip olduğumuz duygusuna kapılıyoruz, zamanı geriye doğru işler ya da gelecekle buluşmamıza bizi hızla taşıırken düşlemek oluyor bu da, sonunda ikisinin de anlamlı olabilmesi için bu düşünce eriyip yerini bütün zamanı yalnızca anımsadığımız değil, geleceği özlediğimiz kadar özlediğimiz geçmiş 'şimdi' olarak görmeye bırakıyor. Nerede? Ancak burada, bugün, diyoruz birbirimize, sessizce, babasının parası

sayesinde Dorrego'nun biriktirdiği değerli Őeylere, cam bir kubesi olan araba biğiminde, yzúk biğiminde saatlere, enfiye kutusu saatine hayranlıkla bakarken. ...Benim de babamdan kalan, babamın hangi nedenleyse satmadığı kendi hazinem var. Atlı bir saat: Bütün makinelerin, iŐaretlerin zstznde bzyúk aci saatlerinin, İsa'nın zlumznnz anısı hađ zyzselyor.

Ben dinsel saatime bakıp kendimden geğerken Dorrego, "YurttaŐlar," diye haykırıyor. "Unutmayın, biz artık yurttaŐız." Bizi de bu ayarttı, birbirimize de bağladı: Bizim ęetenin adı 'YurttaŐlar'.

Ya Baltasar?

Baltasar, babasının malikznesinde eğitim gzmzŐtzz, kralın papazlıktan attığı, ama bir saplantı haline gelmiŐ zzel gvrevlerini bizlerin arasında yerine getirebilmek, bizlere Amerika'nın bir bitki zrtzŐsznnz, kendine zzgz hayvanlarının bulunduğunu, Amerika'nın dağlarının, ırmaklarının bulunduğunu, hepsinden znelmisi de bizim bir tarihimizin -İspanyol değil Arjantin, Őili, Meksika tarihinin- olduğunu zđretmek için sivil giysiler giyerek geri dznen Cizvit eğitmenlerden biri tarafından.

Baltasar'ın babası Don Josz Antonio Bustos, İngiliz istilasına karşı kralın yanında yer almıŐtı, Şimdi de İspanya'daki Bonapart'a karŐıydı. Bu sayede de hukuk zđrencisi olan oğluna gzdnden dzŐmzŐ iki genel valinin, Sobremonte ile Liniers'in mahkeme znzne suğlu olarak ęıkarıldıkları duruŐmalar sırasında Yzsek Mahkemede iŐ bulmuŐtu. 1806, 1807 İngiliz istilası sırasında İngiliz istilacıların znznden kaçan, kamu hazinesini de alarak saklanan, Buenos Aires'in savunmasını *kreol* milislere bırakan Sobremonte gvrevini ihmal etmek, limanın savunulmasına gereken znelmi vermemekle suğlanıyordu. O askerler İngilizleri geri pzskzrtmzŐ, mayıs ayının devrim gznlerinde en yzsek noktasına ulaŐacak bir dalga gibi kabaran bir saygınlık kazanmıŐlardı. Şu iki mahkemenin tuhaf yanı Liniers'in İngilizleri yenilgiye uzratan milislerin znderi olması. Ama olaylar birden bağımsızlık yznde geliŐme gvsterince Liniers cesaretini kaybetmiŐ, kuŐkuya dzŐmzŐ (dendiğine gvre Fransız metresi Madam Pernichon dışında) bztzn herkesten kopmuŐ, İngilizlere karşı

verilen savaşın kahramanyken bağımsızlık savaşı sırasında bir hiç olmuştur.

Dostum Baltasar, genç mahkeme kâtibi, bir zamanların kahramanına yöneltilen suçlamaları dinlerken o yeni ruhla, olayların hızıyla bir an için kendisinin şanlı şerefli bir konuma yükseldiğini düşündü. Daha sonra, ne olacağı belli olmayan, uzun dostluğumuzun bir noktasında bana gönderdiği bir belgeye bütün bunları yazmıştı. "Liniers duruşmalara katılmadığı için onu, yarı pudralanmış peruğuyla burada otururken gözümün önüne getirmek zorundayım, bugün güçlüyken yarın güçsüz olan adamı. Anlaşılan birinin çıkıp itiraz etmesi kahramanın bütün onurunu elinden alarak onu mahkûm etmeye yetiyor. Biliyor musun, Varela, Liniers'in gözlerinde bir an yanıp sönen bir ateş görüyorum. Bunu görüyor ve acaba Malcos'lu biz üç arkadaş bu olayların üstesinden gelebilecek yetenekte miyiz, diye düşünüyorum. Bugünler yoğun yaşıyorum, ama ne yazık ki aceleci ruhlarımızın hızla tüketeceği, sonu belirsiz bir zaffer yaşamaya yazgılıyız gibi geliyor bana. Üç ad yazıyorum. Onun adı, Xavier Dorrego. Seninki, Manuel Varela. Benimki, Baltasar Bustos. Adlarımızın geçmişine gidebilirim. Ama onlara kesin bir yazgı biçmem. Liniers'in yazgısını, bir gün bir kahraman ertesi gün bir vatan haini olan adamı düşününce, böyle bir yazgı sapmasından sakınmak istiyorum. Gene de kendime beni rahatsız eden bir soru soruyorum. Bir yazgımızın olduğunu, ama buna egemen olamayacağımızı bilmek dışında ne umabiliriz? Düşünülebilecek en acı yazgı değil mi bu?"

Arkadaşımdan bu notları alıyor, genel valilerin duruşmalarında mahkeme kâtibi olarak arkadaşımın övgüye değer bir sabırla işini yaptığını düşünüyordum.

Bilmediğim şey Baltasar'ın eylemleri hayli sırasıyla, titizlikle anlatıyor olduğuydu.

Mahkeme oturumlarına, kuru, yaşlı, suratsız bir adam olan Cabra Markisi başkanlık ediyordu. Kâtip Baltasar'ın yüzüne bir kez olsun bakmamıştı, ama Baltasar mahkeme başkanına çok dikkat ediyordu, düşüncelerini okumaya çalıştı, hiçbir hareketini gözden kaçırmadı. Hepsinden önemlisi, ileride göreceğimiz gibi, Baltasar onu kışkandı.

Carlos Fuentes

SEFER

"1810 yılının 24 Mayıs gecesi arkadaşım Baltasar Bustos, Rio de la Plata Genelvaliliği Yüksek Mahkeme Başkanının karısı Cabra Markizinin yatak odasına girdi, onun yeni doğmuş bebeğini aldı, o bebeğin yerine de, kısa bir süre önce halkın önünde kırbaçlanmış bir fahişenin çocuğu olan Zenci bir bebek bıraktı."

Meksikalı yazar *Carlos Fuentes*'in devrimci Güney Amerika'nın 'romantik çağı' dediği büyük ayaklanmalar çağını, 19. yüzyıl başlarını anlatan bu romanı, bu cümleyle başlıyor. Arjantinli zengin bir çiftlik sahibinin oğlu olan kahramanı Baltasar Bustos, Rousseau, Voltaire ve Diderot'nun ateşli bir okurudur. Kitaplardan öğrendiklerini yaşama geçirme kararıyla yukarıda sözü edilen eylemde bulunur. Ama çocuğu kaçıtırırken annesi güzel Ofelia'yı görüp ona âşık olmuştur. O günden sonra tutkusu ikileşir. Kendisi gibi devrimci arkadaşlarıyla sık sık buluştuğu Buenos Aires kahvelerini, oralandaki devrimci söylevleri bırakıp harekete katılmak üzere yollara düşer. Arjantin pampalarından And Dağlarının yüksek ovalarına, oradan sık orman bataklıklarına, Lima'nın kibar salonlarına, Maracaibo genelevlerine, Meksika Körfezi kıyılarına kadar uzanan bu Don Kişotvari seferinin romantik bir nedeni de vardır: Ofelia Salamanca'yı bulmak. Baltasar, Romantik çağda bölünmüş benliğin bir örneğidir. Akıl Çağı özlemiyle Ofelia Salamanca tutkusu aynı derecede güçlü ve yönlendiricidir, ikisi de aynı derecede ulaşılmazdır. Ama sonunda Baltasar, "ya olanaksız bir şeyi gerçekleştirmeye çalışmak ya da hazırda var olana uymak dışında bir seçeneği olup olmadığını," sorar. *Sefer*, Carlos Fuentes'in Latin Amerika'nın bağımsızlık tarihiyle ilgili olarak yazmayı planladığı üç ciltlik romanın birincisidir.

ISBN 975-510-488-7

9 789755 104881 >

Kapaktaki resim: RAFAL OLBİNSKI